

Ключевые слова: рентабельность, финансовая результативность, активы, собственный капитал, инвестиции, прибыльность, убыточность, экономическое развитие.

Summary. The article is devoted to research of problems of improvement of the system of relative indexes of financial results. The methodical approach to analysis of the state of financial effectiveness from kind of economic activities of the industrial enterprises have been offered.

Keywords: profitability, financial effectiveness, assets, own capital, investments, profitability, unprofitability, economic development.

*Рецензент д.е.н., професор ХНУ Войнаренко М.П.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 65.016.1

ОБЪЕКТИВНИ ТА СУБЪЕКТИВНИ СКЛАДОВІ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЙОГО РОЗВИТКУ

Устенко М.О., аспірант (УкрДАЗТ)

В статті проаналізовано складові потенціалу підприємства, визначено його характеристики та особливості в сучасних умовах господарювання

Ключові слова: потенціал підприємства, структура потенціалу підприємства, складові потенціалу підприємства

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Особливо відповідальним етапом в ринкових умовах господарювання є завершення структурної перебудови промисловості, розвиток її пріоритетних галузей, захист власного товаровиробника. В цих умовах підприємство виступає провідним суб'єктом господарювання. Саме на ньому зосереджено найбільш кваліфіковані кадри, вирішуються питання ощадливого використання ресурсів. Застосування високопродуктивної техніки й сучасних технологій. Тому виникає необхідність розглядати питання, пов'язані з визначенням перспективних можливостей підприємства задля стабільного його функціонування та безперервного розвитку виробництва.

Максимальну повну реалізацію потенційних можливостей підприємства в умовах обмеженої ресурсної бази можна забезпечити при використанні в його діяльності стратегічного потенціалу, яке спрямоване на оптимальну концентрацію компонентів розвитку і складових потенціалу виробництва.

Особливого значення при формуванні потенціалу набуває розуміння його складових та визначення характеристик, що в майбутньому забезпечить його стабільний розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланням на джерела. При структуруванні складових потенціалу підприємства необхідно відзначити, що серед вчених-економістів не існує єдиної думки щодо змісту цього поняття та його відношенні з іншими економічними категоріями. Так, Ю. А. Дорошенко виділяє наступні елементи економічного потенціалу: 1) потенціали (трудовий, інвестиційний, природний, інноваційний); 2) ресурси (економічно активне населення, виробничі фонди, природні ресурси, інформація); 3) об'єкти (країна, адміністративна територія, галузь, підприємство); 4) результат (ВВП, ВНП, національний доход); 5) елементи (предмети праці, засоби праці, труд) [4, с. 18].

Роздивляючись економічний потенціал як систему, Ю.Ю. Донець виділяє в якості змістовних елементів потенціали більш низьких рівнів: трудовий потенціал, інвестиційний потенціал,

природно-ресурсний потенціал, інноваційний потенціал [5, с. 48].

З точки зору ієрархії економічних відносин В. Г. Герасимчук виділяє наступні взіємозв'язані економічні потенціали: потенціал підприємства, потенціал галузі, потенціал території, потенціал країни, глобальний(транснаціональний) економічний потенціал [6, с. 42].

Згідно з роботами А.И. Татаркіна складовими елементами потенціалу території є: природно-ресурсний потенціал, екологічний потенціал, матеріало-технічний потенціал, науково-технічний потенціал, інноваційний потенціал, трудовий потенціал, інвестиційний потенціал [7, с. 18].

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження складових потенціалу підприємства та обґрунтування необхідності їх визначення. Реалізація мети потребує визначення структури потенціалу, визначення особливостей та характеристик його складників, що сприятиме подальшому розвитку підприємства.

Вклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В економічній літературі запропоновані різноманітні підходи до визначення структури потенціалу підприємства. Більшість дослідників розглядає ресурсну структуру потенціалу, але враховуючи наявність різноманітних кількісних складників. В одному випадку до його складу рекомендується включати тільки засоби праці, в другому – предмети праці й робочу силу й природні ресурси, які використовуються в процесі виробництва, у четвертому – засоби праці, робочу силу і предмети праці. Існують і більш широкі поняття структури потенціалу підприємства, доповнені описом систем збирання, обробки й використання інформації, досвіду господарювання, використаної енергії тощо. Однак потрібно зазначити, що ресурсний підхід не дає повної характеристики терміну потенціал підприємства. Особливий науковий інтерес викликають дослідження багатоаспектного аналізу структури потенціалу, в якому поряд з ресурсним розглядаються і інші аспекти структури [1, с. 14].

До елементів потенціалу можна віднести все, що пов'язано з функціонуванням та розвитком підприємства. Структурно потенціал підприємства включає об'єктивні та суб'єктивні складові.

Об'єктивні складові пов'язані з матеріально речовою формою потенціалу підприємства, споживаються і відтворюються в тій чи іншій формі у процесі функціонування. До них належать інноваційний потенціал, виробничий потенціал, фінансовий потенціал і потенціал відтворення.

Інноваційний потенціал характеризує сукупні можливості підприємства відносно

генерації, сприйняття та впровадження нових ідей для його системного технічного, організаційного і управлінського оновлення. До виробничого потенціалу зараховують сукупність ресурсів, а також наявні і приховані можливості підприємства щодо залучення і використання чинників виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг). Виробничий потенціал включає: потенціал основних фондів; потенціал зворотних фондів; потенціал нематеріальних активів; потенціал технологічного персоналу; потенціал землі і природнокліматичні умови. Фінансовий потенціал – це обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, для здійснення поточних і перспективних витрат. Головним складником фінансового потенціалу є інвестиційний, тобто наявні і приховані можливості підприємства для здійснення простого і розширеного відтворення. Відтворення потенціалу підприємства – це процес безперервного відновлення всіх його складових. Під потенціалом відтворення слід розуміти сукупність матеріально-технічних, нематеріальних, фінансових та інших ресурсів капіталу, які перебувають у розпорядженні підприємства або можуть бути додатково залучені й використані для відтворення потенціалу підприємства.

Суб'єктивні складові пов'язані з суспільною формою їх виявлення. Вони не споживаються, а складають передумови, загальноекономічні, загальногосподарські і соціальні фактори раціонального споживання об'єктивних складників. Це свідчить, що суб'єктивні складники потенціалу за своїм впливом на розвиток основних факторів виробництва й ефективність функціонування й ефективність функціонування економічних систем набувають вирішального значення. До суб'єктивних складників потенціалу підприємства належать науково-технічний потенціал, управлінський потенціал, потенціал організаційної структури управління, маркетинговий потенціал.

Науково-технічний потенціал характеризується відповідним рівнем наукового забезпечення виробництва(наука, техніка, технологія, інженерна справа, виробничий досвід, можливості та ресурси, у тому числі науково-технічні кадри, які наявні в розпорядженні підприємства). Управлінський потенціал представляє навички та здібності керівників усіх рівнів управління з формування, організації, створення належних умов для функціонування та розвитку соціально-економічної системи підприємства. Потенціал організаційної структури управління відображає характер взаємозв'язків між працівниками ті підрозділами підприємства. Маркетинговий потенціал характеризує здатність

підприємства задовольняти потреби споживачів та освоювати потенційні ринки збуту. Логістичний потенціал – це максимальна функціональна спроможність підприємства щодо транспортування, збереження, передачі та обробки матеріальних та інформаційних ресурсів.

Важливими структурними складовими потенціалу підприємства є також трудовий, інфраструктурний та інформаційний потенціали. Їх не можна однозначно зарахувати до суб'єктивних, чи до об'єктивних складових. Трудовий потенціал характеризує рівень можливостей працівників та їх здатність до взаємодії із іншими складовими потенціалу підприємства. Інфраструктурний потенціал характеризує збалансовані з вимогами виробництва можливості цехів, господарств та служб щодо забезпечення умов діяльності підприємства та привабливості місця його розташування. Інформаційний потенціал характеризується можливостями забезпечення підготовки і прийняття управлінських рішень збиранням, зберіганням, обробленням та поширенням інформаційних ресурсів [2, стр. 19-21].

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Підбиваючи підсумки, слід відзначити, що роль та значення потенціалу підприємства в суспільному виробництві не залишаються незмінними. Потенціал підприємства є передумовою прискорення науково-технічного прогресу, а також соціально-економічного розвитку країни. Структурно потенціал підприємства можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні складові. Об'єктивні складові пов'язані з матеріально-речовою формою потенціалу підприємства, споживаються і відтворюються в процесі функціонування, а

суб'єктивні становлять передумову, загальноекономічний і соціальний чинник раціонального споживання об'єктивних складових. Покращення використання всіх складових потенціалу сприяє росту інвестиційних ресурсів і виробництва продукції, а його якісні характеристики визначають ступінь задоволення матеріальних та духовних потреб суспільства, а також якість економічного і соціального росту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Шелегеда Б. Г., Касянова Н.В., Берсуцький А.Я. Стратегічне управління потенціалом підприємства: [Монографія] / НАН України. Ін-т економіки пром-ті / Донецьк: ДонУЕП, 2006. – 219с.
2. Довбенко В.І., Мельник В.М. Потенціал і розвиток підприємства [Текст] // Львів: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2010. -232с.
3. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2002. – 310с.
4. Дорошенко Ю. А. Экономический потенциал территории. – СПб.: Химия, 1997. – 237с.
5. Донець Ю. Ю. Эффективность использования производственного потенциала. – К.: Знание, 1978. – 123с.
6. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління: Методичне забезпечення курсу. – К.: НТУУ КП, 1997. – 70с
7. Татаркин А. И. Социально-экономический потенциал региона: проблемы оценки, использования и управления / Под ред А.И. Татаркина. – Екатеринбург: Уральское отд-е РАН, 1997. – 379с.

Аннотація. В статті проаналізовано складові потенціала підприємства, виявлено його характеристики і особливості в сучасних умовах господарювання

Ключевые слова: потенціал підприємства, структура потенціала підприємства, складові потенціала підприємства

Summary. The article analyzes the components of enterprise potential, its characteristics and peculiarities of the contemporary economy

Keywords: enterprise potential, structure-building enterprise, making enterprise potential

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*